

ANTIĖOS ŹINIŲ VIKTORINA

Źinai daugiau, nei manai!

Organizuoja

LRT | .lt

Lapkričio 24 d.

Klausimai ir atsakymai

1. Kaizeris ir caras abu yra kilę iš vieno romėniško pavardės, vėliau įgavusio bendrinę valdovo reikšmę. Iš kokios asmenybės pavardės kilo šie žodžiai?

- A. Marko Tulijaus Cicerono
- B. Gajaus Julijaus Cezario**
- C. Marko Porcijaus Katono
- D. Gajaus Cestijaus

2. Platono mokykla buvo įkurta Atėnų priemiestyje, Akademo giraitėje, ir taip gavo savo pavadinimą – Akademija. Platono mokinys Aristotelis savo mokyklą vėliau įkūrė kitoje Atėnų vietoje, pašvęstoje Apolonui Likėjui. Aristotelio mokyklos pavadinimas vėliau tapo bendrinio žodžiu, nusakančiu ugdymo įstaigą. Kokia tai įstaiga?

- A. Universitetas
- B. Gimnazija
- C. Licėjus**
- D. Agora

3. Senovės Romoje ant Kapitolijaus kalvos stovėjo deivės Junonos Monetos („Ispėjėjos“) šventykla. Prie jos buvo įsikūrusi įstaiga, kurioje atsirandantys dalykai laikui bėgant įgavo deivės vardą. Kokia įstaiga buvo įkurta šventyklos teritorijoje?

- A. Senatas
- B. Archyvas
- C. Orakulas
- D. Pinigų kalykla**

4. Fizikai mokosi, kas yra Archimedo dėsnis, medikai duoda Hipokrito priesaiką, matematikai neapsieina be Pitagoro teoremos, o geografo žavisi Eratosteno atradimais. Kurie iš jų klysta?

- A. fizikai
- B. medikai**
- C. matematikai
- D. geografo

5. Šio pusiau legendinio pasakėčių kūrėjo vardas yra tapęs bendrinio žodžiu, nusakančiu kalbą, kurios tikslas – netiesiogiai perteikti norimą mintį. Šią kalbą sovietmečiu naudojo ne vienas lietuvių rašytojas. Koks šio pasakėtininko vardas?

- A. Ezovas
- B. Krylovas
- C. **Ezopas**
- D. Euripidas

6. Antikoje filosofai – Platonas, Aristotelis ir kt. – ne kartą ėmėsi privačiai mokyti valdovus. Šiai filosofų kategorijai priklausė ir stoikas Seneka, kuris buvo paskirtas vieno Romos imperatoriaus mokytoju. Paradoksalu, bet vėliau šis mokinyš pagarsėjo kaip bene blogiausias ir žiauriausias Romos imperatorius, galbūt netgi padėgęs Romą, kad joje atsirastų vietos jo Aukso rūmams. Kas buvo Senekos mokinyš?

- A. Trajanas
- B. **Neronas**
- C. Kaligulas
- D. Augustas

7. Žodis „Filipika“ retorikoje nurodo į nuožmią, oponentą smerkiančią kalbą. Ši sąvoka kilo iš IV a. pr. Kr. Atėnų oratoriaus Demostenio pasakytų kalbų, smerkiančių karaliaus Filipo imperialistines užmačias. Vis dėlto, jas su kaupu įgyvendino Filipo sūnus Aleksandras. Kokios valstybės karalius buvo Filipas?

- A. Graikijos
- B. Babilonijos
- C. **Makedonijos**
- D. Egipto

8. Senovės Romoje JIS parašė „Meilės elegijas“, „Meilės meną“, „Vaistus nuo meilės“, o Lietuvoje JIS dainuoja „Mažyte mano...“. Koks šio žmogaus vardas?

- A. Horacijus
- B. **Ovidijus**
- C. Vergilijus
- D. Katulas

9. Jei bestume pirštą į žemėlapi, šio romėno vardu pavadintą miestą rastume Ohajo valstijoje, JAV. Dar šis vardas prasideda taip, kaip lyg girdisi sudaužus stiklines taures. Koks tai vardas?

- A. Ciceronas
- B. Cezaris
- C. Romulas
- D. **Cincinatas**

10. Kai visiškai nesuprantame, kas pasakyta ar parašyta, mes, prancūzai, ispanai, lenkai ir dar daugelis europiečių sakome: „arabiškai pasakyta / parašyta“. O kokios kalbos pavadinimu dėl išskirtinių jos raidžių savo nesupratimą apibūdina britai, švedai ir norvegai?

- A. Lenkų
- B. Prancūzų
- C. Lotynų
- D. **Graikų**

11. Prancūzijos miestą Orleną dar III a. po Kr. atstatė ir savo vardu pavadino vienas Romos imperatorius. Įsiklausę į sąskambį, pasakykite, kuris Romos imperatorius tai buvo?

- A. **Aurelijanas**
- B. Markas Aurelijus
- C. Aulas Vitelijus
- D. Valerijanas

12. Uliksas – tai romėniška vieno graikų herojaus, apie kurį senovės poetas Homeras parašė visą epą, versija. Koks tai graikų herojus, jei su jo vardu siejame ilgą kelionę namo?

- A. Tesėjas
- B. Diomedas
- C. **Odisėjas**
- D. Hektoras

13. Šiame senovės graikų mieste vyksta Sofoklio tragedijų „Oidipas karalius“ ir „Antigonė“ veiksmas. Neapsigaukite, tai ne viena iš Senovės Egipto sostinių. Koks tai miestas?

- A. Mikėnai
- B. Troja
- C. Sparta
- D. **Tebai**

14. Sakoma, kad jos žvilgsnis galėjo paversti į akmenį, o vietoj plaukų rangėsi gyvatės. Persėjas jai nukirto galvą, galbūt todėl, kad primena tarsi beformę plaukiančią galvą, taip vadiname ir vieną jūros gyvūną. Koks šios gorgonės vardas?

- A. Kašalotė
- B. Silkė
- C. Orka
- D. **Medūsa**

15. Romėnų mitologijoje jis valdė jūras ir vandenynus. Dabar jį rastume nebent danguje arba parduotuvės lentynoje. Kas jis?

- A. Tritonas
- B. **Neptūnas**
- C. Vytautas
- D. Marsas

16. Šio graikų herojaus motina deivė Tetidė vaikystėj jį mirkė Stigės upėje laikydama už kulno, todėl tai buvo vienintelė jo pažeidžiama vieta. Mes taip vadiname vieną sausgyslę. Kuo vardu šis herojus?

- A. **Achilas**
- B. Odisėjas
- C. Persėjas
- D. Paris

17. Visi Olimpo dievai kūrė šią pirmąją moterį kuo nors prisidedami, todėl ir jos vardas išvertus reiškia visų apdovanota. Garsėja ji dar ir tuo, kad atvėrė skrynią, iš kurios išstrūko ir po pasaulį pasklido blogybės. Tik viltis liko tos skrynios dugne. Koks šios moters vardas?

- A. Helenė

- B. Pandora**
- C. Penelopė
- D. Medėja

18. Anot mito, Oidipas, atėjęs į Tėbus, sutiko miesto vartus saugančią Sfinę, kuri uždavė garsiąją mįslę: „Kas ryte vaikšto keturiomis, dieną dviem, o vakare trimis kojomis?“ Kaip į šią mįslę atsakė Oidipas?

- A. Šuo
- B. Kentauras
- C. Žmogus**
- D. Lokys

19. Romėnų poetas Ovidijus šioje poemoje aprašė graikų ir romėnų mitus, kuriuose įvyksta koks nors pavidalo pakitimas. Ne veltui kūrinio pavadinimas, išvertus iš graikų kalbos, reiškia vienos formos virtimą kita. Dėl pavadinimų panašumų ši poema dažnai maišoma su F. Kafkos novele. Kaip vadinasi ši Ovidijaus poema?

- A. Pilis
- B. Argonautika
- C. Procesas
- D. Metamorfozės**

20. Šis mitologinis sparnuotas žirgas gimė iš nukirstos Medūzos galvos. Kartu su didvyriu Belerofontu jie nugalėjo pabaisą Chimairą. Kuo vardu šis žirgas?

- A. Bucefalus
- B. Argas
- C. Kerberas
- D. Pegasas**

21. Deivė Temidė dažniausiai vaizduojama užrištomis akimis, vienoje rankoje laikanti kardą, o kitoje – svarstyklės. Jos atvaizdą galime rasti teismo salėje ar teisinių kontorų logotipuose. Kieno deivė, pasak graikų ir romėnų, buvo Temidė?

- A. Teisingumą**
- B. Vaisingumą
- C. Laiką
- D. Atmintį

22. Senąja graikų kalba jos vardas reiškia naktį ir yra giminingas šiam lietuviškam žodžiui. Šios titanės vardu taip pat pavadinta populiari amerikietiška kosmetikos firma NYX. Kas ji?

- A. Niktė**
- B. Selėnė
- C. Nikė
- D. Afroditė

23. Pasak mito, Arachnė buvo talentinga audėja, metusi iššūkį amatų globėjai Atėnei. Pralaimėjusi rungtynes Atėnės ji buvo paversta...

- A. Voru**
- B. Muse
- C. Laumžirgiu

D. Šunimi

24. Ši romėnų dievybė, siejama su naujomis pradžiomis, perėjimais ir pabaigomis, davė tarptautinį vardą pirmajam metų mėnesiui. Įprastai vaizduojama kaip vyras su dviem veidais ji tapo ir žymaus filmų platintojo logotipu. Kokia tai dievybė

- A. Janas
- B. Junona
- C. Marsas
- D. Augustas

25. Graikų dievas Dionisas, siejamas su vaisingumu, vynu ir šio gėrimo sukeliama šėlione, turėjo ir romėnišką atitikmenį, kurio vardas buvo susijęs su laisve. Kas jis?

- A. Liberis
- B. Plutonas
- C. Jupiteris
- D. Saulius

26. Graikams tai buvo likimo deivė, globojusi miestus ir jų klestėjimą. Mes ją dažniau randame parduotuvių prekių lentynose. Kas ji?

- A. Tichė
- B. Birutė
- C. Višė
- D. Nomedas

27. Romėnai jį garbino kaip ugnies ir amatų dievą. Manoma, kad jo kalvė buvo Sicilijoje, po Etnos ugnikalniu, dėl to jis vis ir išsiveržia. Koks jo vardas?

- A. Vulkanas
- B. Taifūnas
- C. Jupiteris
- D. Merkurijus

28. Ši nepaprasto grožio mergina, pasak graikų mitologijos, tapo meilės dievo Eroto žmona. Jos vardą, graikų kalba reiškiantį sielą, galime atpažinti ir mokslo apie žmogaus protą, jausmus ir elgesį pavadinime. Koks jos vardas?

- A. Psichė
- B. Logija
- C. Emocija
- D. Kasandra

29. Pasak mitų, jam mirus, toje vietoje išaugo geltona gėlė, gavusi jo vardą. Dabar taip vadiname ir žmogaus būdą ar net psichologinį sutrikimą, pasireiškiantį perdėtu savęs vertinimu ir išaukštinimu. Kas jis?

- A. Hiacintas
- B. Krokusas
- C. Jurginas
- D. Narcizas

30. Senovės Graikijoje profesionalūs muzikantai grojo kitaromis – daugiastygiais muzikos instrumentais. Kokio šiuolaikinio instrumento pavadinimas kildinamas iš kitarų?

- A. Sistro
- B. Kanklių
- C. **Gitaros**
- D. Liutnios

31. Senovės graikai apie likimą ir dievų valią teiraudavosi orakuluose, kur žyniai arba žynės, įkvėpti dievų ar skaitydami įvairius jų siunčiamus ženklus pranašaudavo. Kaip vadinosi žymiausias graikų orakulas, jei mes dabar labai panašiai vadiname naujienų portalą?

- A. Niusitas
- B. **Delfai**
- C. Olimpas
- D. Dodonė

32. Antikinio teatro vaidinimai vykdavo aikštelėje, už kurios stovėdavo palapinė aktoriams persirengti – skėnė. Dabar iš skėnės pavadinimo kilusiu žodžiu vadinama pakyla, kurioje vaidinama arba koncertuojama. Kas tai?

- A. Auditorija
- B. **Scena**
- C. Salė
- D. Estrada

33. Senovės Atėnuose viename rajone telkėsi dauguma puodžių dirbtuvių ir parduotuvių. Dabar nuo šio rajono kilusiu žodžiu bendrai vadiname dirbinius iš molio arba jų gamybą. Kaip vadinosi tas rajonas?

- A. Demas
- B. Porkelanas
- C. **Kerameikas**
- D. Molainis

34. Graikijoje į mokyklą vaikus dažnai lydėdavo specialus vergas – „vaikvedys“. Jis nešdavo vaiko daiktus, saugodavo jį, taip pat mokydavo mandagumo ir gero elgesio, padėdavo mokantis sunkesnius dalykus. Specialus šio vergo pavadinimas yra dar vienas būdas šiais laikais vadinti mokytojus. Kas tai?

- A. Švietėjas
- B. Auklius
- C. Auklėtojas
- D. **Pedagogas**

35. Mažajoje Azijoje, Halikarnaso mieste, mirusiam valdovui Mausolui jo žmona pastatė įspūdingą 45 m aukščio kapą. Šis pastatas laikytas vienu iš septynių senovės pasaulio stebuklų. Jo vardu tapo įprasta bendrai vadinti didingus antkapinius statinius. Kaip mes vadiname tokius statinius?

- A. **Mauzoliejus**
- B. Mūsėjas
- C. Nekropolis
- D. Kripta

36. Pretenduojantis į politines pareigas romėnas užsivilkdavo kreida išbalintą togą, kuri turėjo parodyti jo atvirumą ir nesuteptumą. Iš šios togos pavadinimo kildinamą žodį politikoje naudojame iki šiol, tačiau tam nebereikia dėvėti togos. Koks tai žodis?

- A. Pretendentas
- B. Prezidentas
- C. Kandidatas**
- D. Parlamentas

37. Kiekvieną romėnų vyrą nuo gimimo iki mirties lydėjo, globojo ir saugojo asmeninis dievas. Šiais laikais taip vadiname ir žmogų, kuris pasižymi neeiliniais protiniais ar kūrybiniais gabumais. Kas tai?

- A. Fortūna
- B. Psichė
- C. Eugenijus
- D. Genijus**

38. Nors apie tai nieko nežinojo nei senovės graikai, nei romėnai, tai vadinama graikiškos kilmės žodžiu, kuris reiškia „rašymą šviesa“. Kas tai?

- A. kaligrafija
- B. videografija
- C. fotografija**
- D. grafika

39. Šiuos prabangius, poilsiui skirtus gyvenamuosius namus romėnai statydavosi dažniausiai užmiestyje, gamtoje, prie vandens. Kaip romėnai vadino tokius statinius?

- A. Vila**
- B. Rūmai
- C. Sanatorija
- D. Kurortas

40. Dabar šiuo žodžiu Lietuvoje paprastai vadiname mokyklas, kuriose mokosi 9–12 kl. mokiniai. Senovės Graikijoje panašiai vadinosi aikštelės, kur įvairaus amžiaus vyrai mankštindavosi, diskutuodavo apie politiką ar filosofiją. Kaip vadinosi tokia vieta?

- A. Palaistra
- B. Gimnasijas**
- C. Stadionas
- D. Licėjus

41. Pasak legendos, po 490 m. pr. Kr. įvykusio mūšio tarp Atėnų ir Persijos pasiuntinys Feidipidas taip skubėjo grįžti į Atėnus pranešti apie atėniečių pergalę, kad nesustodamas nubėgo virš 40 kilometrų, ir pranešęs gerąją naujieną, numirė. Kaip vadinosi miestas, prie kurio įvyko mūšis, jei dabar šiuo pavadinimu vadinama bėgimo distancija?

- A. Sprintas
- B. Korintas
- C. Maratonas**
- D. Aleksandrija

42. Sulig juo prasidėjo Graikijos istorijos epocha, žinoma kaip helenistinis laikotarpis; jis išplėtė savo imperiją iki pat Indijos ribų; sulig juo atsirado tradicija ant monetų vietoje dievų kaldinti valdovų atvaizdus. Kas yra jis?

- A. Pilypas II
- B. Ptolemajas I
- C. Ptolemajas Epifanis
- D. **Aleksandras Didysis**

43. Olimpinės žaidynės, nors ir žymiausios, toli gražu nebuvo vienintelės rengiamos Senovės Graikijoje. Vienos jų buvo rengiamos Delfuose, kur, pasak mito, Apolonas nukovė milžinišką gyvatę Pitoną ir ten įrengė savo orakulą. Kaip vadinosi šios Delfų žaidynės?

- A. **Pitinės žaidynės**
- B. Dionisijos žaidynės
- C. Apolonijos žaidynės
- D. Istminės žaidynės

44. 279 m. pr. Kr. Askulo mūšyje jis nugalėjo romėnus, tačiau prarado didžiąją dalį savo kariuomenės. Taip atsirado posakis, reiškiantis abejotina, beprasmį laimėjimą. Koks buvo šio karaliaus vardas?

- A. Epyras
- B. **Pyras**
- C. Askulas
- D. Arybas

45. Šių dviejų pastatų pavadinimai skamba gana panašiai, tačiau vienas stovi Atėnuose, o kitas – Romoje, vienas skirtas mergelei Atėnei, kitas, bent pagal savo etimologiją – visiems dievams. Kaip vadinasi Romoje stovintis pastatas?

- A. Amfiteatras
- B. Partenonas
- C. **Panteonas**
- D. Mauzoliejus

46. Tai – senovės Romos pareigūnas, kuriam ypatingais atvejais Senato nutarimu būdavo suteikiama neribota valstybės valdžia. Dabar šiuo žodžiu bendrai vadinamas valstybės vadovas, turintis neribotą valdžią. Koks tai žodis?

- A. Imperatorius
- B. **Diktatorius**
- C. Karalius
- D. Prezidentas

47. Roma yra žymi savo keliais – pirmasis cenzoriaus Apijaus Klaudijaus Ceko buvo nutiestas dar 312 m. pr. Kr. ir ilgainiui vis pratęsimas nusidriekė iki pat Apulijos. Kaip vadinasi seniausias Romos kelias?

- A. Via Flaminia
- B. Via Valeria
- C. Via Egnatia
- D. **Via Appia**

48. Vienas iš senovės Italijos miestų buvo tragiškai palaidotas išsiveržusio ugnikalnio. Dabar tai – viena svarbiausių archeologinių vietovių, atskleidžianti daug informacijos apie romėnų gyvenimą. Kuris tai miestas?

- A. Neapolis

- B. Pocuolis
- C. Pompėjai**
- D. Palermas

49. Vienas iš Romos valdovų įvykdė reikšmingą kalendoriaus reformą. Jo vardu pavadintas kalendorius vėliau tapo pagrindu iki šiol naudojamam Grigaliaus kalendoriui. Jo vardu taip pat buvo pavadintas septintasis metų mėnuo. Šis pavadinimas išlikęs daugelyje Europos kalbų. Kuris tai valdovas?

- A. Oktavianas Augustas
- B. Gajus Julijus Cezaris**
- C. Decimas Brutas
- D. Markas Antonijus

50. 73–71 m. pr. Kr. Romoje įvyko didžiausias kada nors buvęs vergų sukilimas. Kuo vardu buvo sukilimo vadas, kurį Holivude yra įkūnijęs aktorius Russellas Crowe?

- A. Spartakas**
- B. Brutas
- C. Katilina
- D. Galba

51. Romos imperatorius Gajus Cezaris Augustas Germanikas mums pažįstamas visai kitu vardu. Jis kilo dar vaikystėje, kai kartu su tėvu keliavo į karo žygius Germanijoje. Jo pravardė kildinama iš žodžio *caliga* – kareiviško apavo. Kaip karių dar vaikystėje buvo pramintas šis valdovas?

- A. Eligijus
- B. Algimantas
- C. Kaligula**
- D. Neronas

52. Legenda pasakoja, kad į priešo grasinimą „Jeigu užimsiu jūsų miestą, jį sunaikinsiu!“ spartiečiai atsakė: „Jeigu“. Iš to kilo trumpo, apgalvoto kalbėjimo būdas. Kaip jis vadinamas, jei jo kilmė siejama su regiono, kuriame buvo Sparta pavadinimu?

- A. Lakoniškas**
- B. Ikoniškas
- C. Praktiškas
- D. Spartietiškas

53. Kone kasdien susiduriame su informacija tiek vaizdo (*video*), tiek garso (*audio*) formatu. O lotynų kalboje šie žodžiai – *audio* ir *video* – yra veiksmažodžiai. Ką jie reiškia?

- A. Tyliau ir matau
- B. Girdžiu ir matau**
- C. Girdžiu ir tyliau
- D. Kalbu ir matau

54. Graikų mitologijoje ši būtybė yra Hermio ir upių nimfos sūnus, apaugęs barzda ir gaurais, su ožio kanopomis, ragais bei uodega, kuris vos gimęs išgąsdino savo motiną. Kuo jis vardu, jei iš jo kilusiu žodžiu vadiname ir staigią, didžiulę baimę?

- A. Faunas
- B. Oidipas**

- C. Sfinksas
- D. Panas**

55. Etruskai ateities įvykius spėjo vadovaudamiesi vienu vidaus organu. Koks tai organas, jei žinome, kad šį nubausto Prometėjo organą lesė erelis?

- A. Širdis
- B. Kepenys**
- C. Plaučiai
- D. Skrandis

56. Pasak mito, milžinas plėšikas Prokrustas gyvenęs prie kelio ir gaudydavęs einančius pro šalį. Tuomet jis bandydavo juos sutalpinti į vieną baldą – nesutilpusiems kojas nukapodavo, o per žemiems jas ištempdavo. Iš to kilo posakis apie rėmus, į kuriuos bandoma ką nors per jėgą įsprausti. Koks tai baldas?

- A. Lova**
- B. Spinta
- C. Lentyna
- D. Batų dėžė

57. Homeras „Iliadoje“ pasakoja, jog ji buvusi gydymo dievo Asklepijo dukra, išgijimo ir sveikatos deivė. Kuo ji vardu, jei taip vadiname ir vaistą visoms ligoms gydyti?

- A. Licėja
- B. Pandora
- C. Venera
- D. Panacėja**

58. Jis yra vienas iš Olimpo dievų, jo tėvai – Dzeusas ir Atlanto dukra Maja. Jis laikomas Olimpo dievų pasiuntiniu, prekybos, keleivių, pirklių ir vagių globėju, o jo vardas susijęs ir su gerai žinomu aukštosios mados ženklu iš Prancūzijos. Kuo vardu šis dievas?

- A. Hermis**
- B. Heraklis
- C. Apolonas
- D. Hadas

59. Romėnai šiuo vardu vadino dievų garbei skirtą procesiją, itin iškilmingas vestuvių ar net laidotuvių eisenas. Būtent iš to kilo dar ir dabar dažnai naudojamas būdvardis, kuriuo apibūdiname dirbtinį iškilmingumą ar perdėtą prabangą. Kas tai?

- A. Paroda
- B. Pompa**
- C. Paradas
- D. Procesija

60. Medicinoje tai – ūmus sąmonės sutrikimas. Žodis, kuriuo tai vadiname senovės graikams reiškė tiesiog „miegą“. Kas tai?

- A. Amnezija
- B. Koma**
- C. Trombas
- D. Aneurizma